

TÜRKİYE'DE ECZACILIK ALANINDA İLK MESLEK İÇİ EĞİTİM PROGRAMI, ANKARA'DA DÜZENLENDİ

Doç. Dr. Tamer BAYKARA*

Türkiye'de eczacılık alanında ilk meslek içi eğitim programı, 17-23 Aralık 1986 tarihinde, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde düzenlenmiştir. A.Ü. Eczacılık Fakültesi de, 16 Aralık 1986 tarihinde, kuruluşunun 25. yılını idrak etmiştir. Türkiye'deki ilk meslek içi eğitim programının (MİEP) uygulamasının özellikle bu hafta içinde yapılmasının ayrı bir anlamı vardır.

MİEP programı, A.Ü. Eczacılık Fakültesi öğretim üyelerinden oluşan, yedi kişilik bir düzenleme komitesi tarafından hazırlanmıştır.

Düzenleme Komitesi:

- Prof. Dr. Mekin TANKER (Başkan)
Doç. Dr. Tamer BAYKARA (Gen.Sekreter)
Doç. Dr. İnci BİRYOL
Doç. Dr. Kandemir CANEFE
Doç. Dr. Melih ALTAN
Doç. Dr. Feyyaz ONUR
Doç. Dr. Kutlay BURAT

Beş gün süren ve 26 konudan oluşan MİEP programı, fakülte içinden ve dışından gelen 26 öğretim elemanı ile konularında söz sahibi olan uzmanlar tarafından verilmiştir.

MESLEK İÇİ EĞİTİM PROGRAMI

DERS NO	DERSİN ADI	DERSİ VEREN ÖĞRTİM ÜYESİ	SÜRE Saat
1.	Ayarlı çözelti, tampon çözelti kavramları ve hazırlanmaları	Doç.Dr.İnci BİRYOL Doç.Dr.Feyyaz ONUR	2
2.	Uygulamalı ilk yardım	Dr. Doğan VURAL	2
3.	Klinik biyokimyaya temel olan kavramlar	Doç.Dr.Serpil NEBİOĞLU Doç.Dr.Kutlay BURAT Dr.Zeliha KOCER	4
4.	Eczanelerde yarı-katı ilaç şekillerinin üretiminde yenilikler	Y.Doç.Dr.Nilüfer TARIMCI	2
5.	Modern farmasötik şekiller	Y.Doç.Dr.Nilüfer TARIMCI	1
6.	İlaç sanayiinde işlem geçerliliği	Doç.Dr.Tamer BAYKARA	1
7.	İlaçların saklanması ve depolanması	Doç.Dr.Kandemir CANEFE	1
8.	İlaç allerjisi	Doç.Dr.Ahmet AKIN Doç.Dr.Melih ALTAN	1

(* MİEP Genel Sekreteri ve A.Ü. Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyesi)

9. İlaçların mikrobiyolojik kalite kontrolleri ve mikrobiyal kontaminasyon şekilleri	Doç.Dr.Ahmet AKIN	1
10. Sosyal Eczacılık	Doç.Dr.Eriş ASİL	1
11. Modern hastanelerde eczacılık bölümünün fonksiyonu ve organizasyonu	Doç.Dr.Eriş ASİL	1
12. Klinik önemi olan ilaç etkileşmeleri	Doç.Dr.Melih ALTAN Dr.Nuray YILDIZOĞLU	2
13. Klinik eczacılık ve Türkiye'deki geçerliliği	Doç.DR.Melih ALTAN	1
14. Aile planlaması	Prof.Dr.Akın CANGA	2
15. İlaç hammadde analizinde enstrümantal yöntemler	Doç.Dr.Feyyaz ONUR Dr.Cem YÜCESOY	2
16. İlaç absorpsiyonundaki fizikokimyasal parametreler	Doç.Dr. İnci BİRYOL Dr.Zühre ŞENTÜRK	1
17. Eczanede Bilgisayar uygulaması	Doç.Dr.Kutlay BURAT	1
18. Bitkisel çaylar nedir? Ne değildir?	Prof.Dr.Nevin TANKER	2
19. Türkiye'nin bitkisel hammadde potansiyeli ve üretimde fizibilite hesaplanması	Prof.Dr..Mekin TANKER Ecz.Neşet KUYUMCU	2
20. Yeni doğal ürünler	Doç.Dr.Engin ŞARER	1
21. Zehirlenme danışma merkezleri ve eczacıya düşen görevler	Uzm.Ecz.Nida BESBELLİ	1
22. Bazı ilaç ve çevre kirliliklerinin teratöjenik etkileri	Prof.Dr.Nevin VURAL	1
23. Günümüzün yeni ilaçları	Dr.Cem AKINCITÜRK	1
24. İlaçların metabolik reaksiyonları	Y.Doç.Dr.Doğu NEBİOĞLU	1
25. Endüstriyel ilaç hammaddesi sentezine yönelik mikrobiyolojik yöntemler	Doç.Dr.Fethi ŞAHİN	1
26. Radyoaktif kirlenme	Fizik Yük.Müh.Cemal TÜZÜN	1

Fakültenin lisans ve yüksek lisans eğitiminin devam ettiği günler içinde yapılan bu program hemen hemen hiç aksatılmadan devam ettirilmiş, programa katılan meslektaşlarımız fakülte olanaklarının elverdiği ölçüde ağırlanmışlardır. Programa, Ankara içi ve dışından 157 meslektaşımız başvurmuş, içlerinden 136'sı programa katılmıştır. Programa kayıt, konuların seçimi, konulara göre seçenlerin yığılmalı dağılımları, ders listeleri gibi sekreter-yaya ait tüm DATA çalışmaları, fakültenin bilgisayar merkezinde, Sayın Ecz. Gülseren BAY-RIŞ tarafından hazırlanan bir bilgisayar programı ile yürütülmüştür.

Programın sonunda, bir test yapılmış ve bu teste, 102 meslektaşımız katılmıştır. Teste katılan meslektaşlarımızdan 95'i başarılı olmuş, 7 meslektaşımız ise, başarı belgesi alabilecek sonuca ulaşamamıştır. Başarı belgeleri, kendilerine daha sonra gönderilecektir.

Programa katılan 136 meslektaşımızın hepsinin birarada olduğu anı yakalamak imkansız olduğu için, 9 sorudan oluşan anketimiz ancak test öncesi dağıtılabilmektedir. Böylece yapılan anket sonuçları 136 kişinin değil yalnız teste katılan 102 meslektaşımızın yargı ve isteklerini kapsamaktadır. Teste katılmış olan meslektaşlarımızın, çalıştıkları iş kollarına göre dağılımları şöyledir;

- 30 kişi eczane eczacısı
- 24 kişi hastane eczacısı
- 16 kişi akademik personel
- 15 kişi kamu eczacısı
- 17 kişi diğer dallarda çalışan meslektaşlarımız.

Katılanların içinden % 53'ü konu sayısının fazla olduğunu ve azaltılması gerektiğini, % 37'si, 26 konunun yeterli olduğunu ve % 10'u da konu sayısının daha fazla olması gerektiğini belirtmişlerdir.

MİEP'in planlanması aşamasında verilecek konuların yukarıda belirtilen Düzenleme Komitesi tarafından seçimi, belli dalda çalışan eczacıların meslek sonrası eğitimine yönelik olmaktan çok Fakültemiz Anabilim ve Biliim Dallarını önerileri doğrultusunda yapılmıştı. Çünkü, ilk kez yapılan bu tür bir etkinlikte, öneriler hangi gruptan alınacaktı? Buna ne vakit ve ne de imkan vardı. Acaba eczacılık eğitimini yürüten disiplinlerin önerileri bu açıdan ne denli isabetliydi. Bunu ortaya çıkarmak için sorulan, "MİEP programında işlenen konular daha çok hangi dalda çalışan eczacı grubuna hitabetmekteydi" anket sorusuna;

32 kişi akademik personele hitabetmekteydi,

16 kişi eczane eczacısına hitabetmekteydi,

10 kişi hastane eczacısına hitabetmekteydi,

5 kişi sanayi eczacısına hitabetmekteydi,

10 kişi diğer dallarda çalışanlara hitabetmekteydi,

29 kişi de hiç bir dalda çalışan eczacıya hitabetmediğini belirtmişlerdir. Bu sonuç, seçilecek konuların, eğitilecek grup veya temsilcileri ile birlikte seçilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Ençok yararlandığımız konulardan üç tanesini işaretleyiniz sorusuna verilen cevapta sırasıyla; 19, 18 ve 5 no'lu konular öncelik almışlardır. Bunların birincisi "Türkiye'nin İlaç Hammadde Potansiyeli ve Fizibilite Hesaplanması", ikincisi ise "Bitkisel Çaylar Nedir? Ne Değildir?" konusudur. Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de artık tedavide doğal kaynaklara bir yöneliş mevcuttur. Bu yöneliş yalnız tedavi edilmeye değil, tedavide etkin rol oynayanlarda da mevcuttur. Üçüncüsü ise, "Modern Farmasötik Şekiller" konusudur. Konu, gelişmiş ülkelerde 2000'li yılların ilaçları konusunda yapılan araştırma ve örnekleri kapsadığı için meslektaşlarımızın özellikle ilgisini çekmiştir.

Meslektaşlarımızın çoğu, MİEP benzeri etkinliklerin bahar veya sonbahar aylarında ve hafta sonunu da içine alacak biçimde planlanmasını ve yılda en az bir kez tekrarlanmasını istemektedirler. Ayrıca anket sonuçlarına göre, 25, 1, 15 no'lu konular katılanlarca gereksiz bulunmuştur.

Anket içeriğinde soru olarak yer almamasına karşın, meslektaşlarımızın çoğu, verilen konuları teorik bulmuşlar ve teorik ile birlikte pratik yapma olanağının da verilmesini ve hatta pratiğe daha çok ağırlık verilmesini istemektedirler.

Gelişmiş ülkelerde, bu tür programlar, rutin bir biçimde ve belirli bir sıklıkta düzenlenmektedir. Düzenleme, çoğunlukla meslek kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Örneğin; Federal Almanya ve İsviçre'de 32 yıllık bir kuruluş olan APV (Arbeitsgemeinschaft für Pharmazeutische Verfahrenstechnik) tarafından, MİEP ile özdeş olan programlar, yılda en az üç kez düzenlenmektedir. Türkiye'de ise, eczacılık alanında bu tür bir etkinlik, ilk kez düzenlenmiştir. İlk kez yapılan bu tür bir etkinliğin, bazı hata ve başarısızlığının olması doğaldır. Nitekim anket sonuçları da bunu doğrulamaktadır. Hata ve kusurlarımıza karşın, katılan meslektaşlarımızdan gördüğümüz aşırı ilgi ve iyi niyet, ilk düzenlemede dahi, bizi belli bir başarı seviyesine erdirmiştiir.

Bu tür eğitim programlarında eğer başarı elde edilmesi amaç ise, bazı ilke ve prensiplerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Örneğin;

- Programın düzenlenme zamanı.
- Verilecek konuların hangi dalda çalışan eczacıya hitabedeceği.
- Konuların seçiminde, eğitim-uygulama arasındaki dengenin korunması ve seçilecek konuların ülke çapındaki güncelliği.

- Konuların kimler tarafından hazırlanıp verileceği.
- Programa katılacakların sayılarının sınırlandırılması.
- Konuların işlenmesinde yüzeysel yerine, derinlik ilkesinin benimsenmesi ve uygulama ile koordinasyonu.
- Eğitimden yararlanacak grubun önerilerine göre konuların saptanması.

Hemen tüm gelişmiş ülkelerde eczacıların, MİEP özdeşi olan programlarının planlama ve organizasyonu genellikle meslek kuruluşları tarafından ve üniversitelerin ilgili birimlerinin işbirliği ile yapılmaktadır. 1970 yılında APV'nun Genf/İsviçre'deki toplantısında Ecz. Verner ENDERSEN'in belirtmiş olduğu gibi, bu tür eğitim programlarında, konuların, hiç deneyimi olmayan öğretim elemanlarına verdirilmesinin, kursun başarısını azaltacağı fikri doğrudur. Kanımca bu tür işbirliğinde en üst düzeyde başarı elde etmek için, meslek kuruluşlarının güncel gereksinimlerin cevaplarını içeren teklifleriyle, üniversitelerin bilimsel potansiyelinin ortaklaşa görev alması gerekmektedir. Eczacılık, uygulaması ve sanayii olan bir meslek olduğuna göre, bu tür bir ortaklıkta, sanayide çalışan meslektaşlarımızın da bilimsel destekleri gerekmektedir.

MİEP programlarının hazırlanmasında en büyük ağırlığın planlamaya verilmesi gerekmektedir. Bu tür programlar isteğe göre yönlendirilen programlardır. Yani bir anket sonucu, katılacak grubun neleri istediği saptanmalıdır. Bu tür programlar farklı biçimde hazırlanmaktadır. Örneğin;

- Kısa süreli programlar (günde, birden fazla konferans içeren hafta sonu toplantıları),
- Uzun süreli programlar (bir haftalık, MİEP gibi).
- Üniversite yaz kursları.
- Mektup veya diğer öğretici araçlarla (broşür, kitap, kaset) yapılan eğitici programlar.

Sonuç olarak, ilk kez yapılan MİEP, bu konuda bir ışık, bir kıvılcım yakmıştır. Meslektaşlarımızın bu tür programlara ne denli arzulu ve ilgili olduklarını ortaya çıkarmıştır. Düzenleyici olan bizlerin eksikliklerimizi görebilmemizi sağlamıştır. Bu tür programlar meslek kuruluşları tarafından düzenlenmelidirler. Örneğin; Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti (TEB) ve ona bağlı Ezacı Odaları tarafından düzenlenmelidir. Hatta, bu tür etkinlikler için TEB bünyesinde devamlı bir uzmanlar grubu oluşturulmalı ve belirli toplantılarla ileriye dönük eğitim çalışmalarının planlanması şimdiden gerçekleştirilmelidir. Bu tür etkinliklerin, Eczacılık Fakültelerindeki yapılagelmekte olan lisans eğitimlerini de etkileyeceği göz ardı edilmemelidir. MİEP tipi hizmetler, devamlı olarak Ankara'da yapılmamalı, konuları verecek grup, konu araç ve gereçlerini de alıp hizmet bölgesine götürmeli ve hizmet o bölgede verilmelidir.

Nice MİEP'lerin başarı ile gerçekleştiğini görmek ümidiyle, tüm meslektaşlarıma saygılarımı sunarım.